

Da havet brød ind

Af Anker Johansen

Gjennembrudet ved Agger - stormnatten den 5. november 1911.

Adskillige stormfloder har i 15 - 1800 tallet overskyldet og udslettet mange små landsbyer samt ændret landkortets udseende.

I bogen "Agger - Land, vind - vand og sand", skriver Gunnar Jensen følgende om året 1839 på side 20:

En stormflod, den 7. og 8. januar gjorde kanalen endnu større. Næsten hele Aggertangen blev overskyldet af det rasende hav. - Fjordens vandstand hævedes et par meter og bragte oversvømmelse i alle tilgrænsende sogne. - "Vandet steg til en højde, som det næppe har haft de sidste syv til otte hundrede år," berettes det fra Fur. - De sidste rester af klitter, der endnu var tilbage mellem Agger og Rønland, forsvandt. Samme uvejr dannede en ny mindre kanal.

Den 8. januar er det årsdagen for en naturkatastrofes hærgen på de thylandske kyster, Idet Vesterhavet brød ind i Limfjorden og forvoldte død og ødelæggelse. Anker Johansen Ydby, videregiver i denne beretning en øjenvidneskildring af begivenheden.

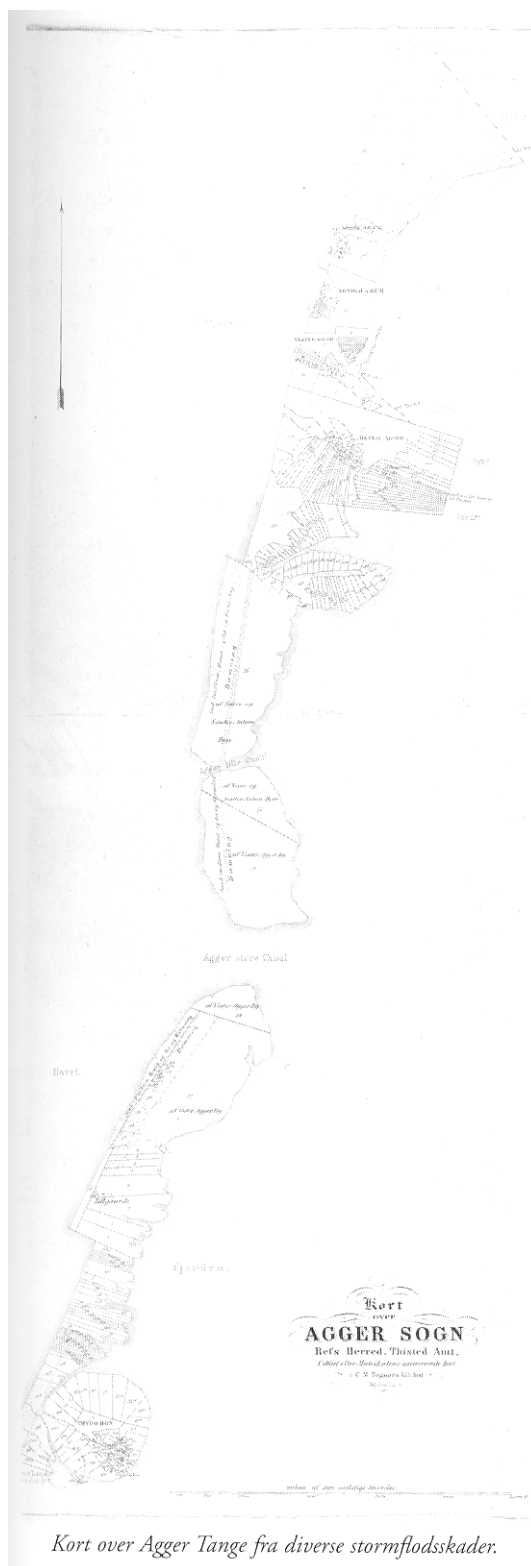
Den 8. januar 1839 stod tre mænd ved gavlen af et stråetækt hus i Ydby Østerhede og drøftede mulighederne for en jagttur. I to dage havde der raset en strid storm af sydvest, og nu på tredje dag var den steget til orkan. Tærskearbejdet på

egnens gårde var endnu ikke begyndt efter helligdagene, og for datidens almuefolk var længere tids uvirksomhed nærmest en plage.

Skibsted fjords vestlige del, hvor ænderne ellers fandt læ og roligt vand i hårdt vejr, lå hen som en stor mudderflade. Blæsten havde presset vandet ud og berøvet ænderne deres hvileplads. Så måtte de holde til i Vejlen. Niels Himmerig, som var ivrig Jæger, mente, de var let at komme på skudhold af i et sådant vejrlig, så han foreslog et forsøg.

Niels Himmerig havde en ny bøsse, der var noget ret enestående for sin tid. Det var nemlig en perkussionsbøsse, hvor krudtet antændtes ved hjælp af en fænghætte, og det var noget nyt fra de aller sidste år. Han var den eneste der på egnen, som havde et sådant pragtstykke. De to andre måtte nøjes med deres flintelåsgeværer, hvilket lod sig høre under almindelige vejrforhold. I et vejr som dette, ville det volde vanskeligheder. Niels fik lejlighed til at vise sin bøssets overlegenhed.

Jagten, der normalt gik for sig på den måde, at jægerne listede sig ind på ænderne i skjul af de mandshøje tagrør, var i dag vanskeligere end vanlig. Stormen klemte de store rørskovene ned, så der ikke var dækning at finde. De måtte kravle

Kort over Agger Tange fra diverse stormflodsskader.

lange strækninger gennem dynd og vand, og når de endelig fik skud, skulle det nok passe, at vinden rev både gnisten og pandekruttet af flintelåsene. Både Kræn Lægdsmand og Jens Johan måtte døje den tort, at deres bøsser kun afleverede et skrattende smæld af flintens slag mod stålet, mens Niels spyede død og fordærv over ænderne. Der var dog ingen sure miner af den grund. De vidste jo, at fangsten skulle deles,

når man var vel hjemme igen.

Stormfloden kommer

Vejret blev stadig værre. Regnbygerne piskede på hud og krop. De tre jægere besluttede sig til at søge tilbage. Det var nemmere sagt end gjort. Milevidt i vest hørtes havets tordnende brøl, når det kastede sine jættekrafter mod Aggertangens grå klitter.

Pludselig hørtes en ny tone i den frygtelige koncert. En voldsom byge tvang de tre i knæ. En gurglende, kogende hvæsen trængte som en klagesang gennem orkanens larm. Mændene stirrede skrækslagne mod vest. Der så de fjordens bølger hæve sig over Dragets lyngklædte stribe. Havet var brudt igennem!

Nu gjaldt det livet. De søgte ind mod Sindrups bakker, men vejen var lumsk. Gamle kanaler og dyndede huller besværliggjorde flugten. På minutter var Vejlen en rivende strøm, Niels havde hængt bøssen på nakken. Han rakte en hånd til hver af sine kammerater.

Tag fat her, skreg han, og så slipper vi ikke ihvad der så sker. Vi skal igennem. Fremad, i Guds navn.

De nåede tæt ind under land, men faren var ikke forbi. Hvert øjeblik kunne den sugende strøm endnu rive mændene med sig. Men Niels stod fast. Han var pragtfuldt udrustet til denne dyst, næsten seks fod høj og stærk som en bjørn. Uden ham var de ikke nået levende i land.

Jens Johan havde to gange været under vandet. Kun Niels Himmerigs faste greb havde frelst ham. Lægdsmandens ene træskostøvle gik fast i en stikrende. I vand til højt på brystet trak Niels ham oven ud af støvlen. Her stod mere end fodtøjet på spil. Næsten halvdøde nåede de den stejle brink og slæbte sig op over bakkekammen. Et øjeblik nød de lykken ved at have livet i behold.

- Hvordan mon det ser ud derhjemme, sagde Niels og stirrede ind over landet.

Dødens bytte

Der mødte dem et trøstesløst syn. Vandet var allerede nået til de første huse. Lægdsmandens hjem stod omgivet af fossende strømme. Kunne huset holde til det? Hvad med kone og børn?

Vi må se at komme hjem, råbte Kræn Lægdsmand. De så sig ængsteligt omkring. Ovre på Draget kom en vogn kørende øst fra.

Det er karlen fra Gadegård, sagde Jens Johan.

Han kørte til Hvidbjerg efter doktoren, da jeg hentede min bøsse.

Så mindsandten, om ikke kusken tvang hestene ud i vandmasserne. Det var galmandsværk. De tre jægere glemte deres egne bekymringer.

Lad os prøve at skyde, sagde Niels, der havde rem på sin bøsse og derfor havde fået den med sig i land. Men heller ikke han kunne skyde da der var trængt vand ind ved pistonen. I næste nu forsvandt hestene i en skumhvirvel. Et øjeblik flød vognen. De så, hvordan den svingede rundt for strømmen. Så blev den borte. Da bøjede mændene deres knæ og tog huerne af. Til daglig bar de ikke deres følelser til skue, men her så de et menneske dø den død, de selv var undsluppet.

Tavse rejste de sig og kiggede ud over vandmasserne. Han drev vel ikke ind så de kunne bjerge ham? Jo, der kom noget mørkt drivende. Nærmere og nærmere.

”Tho”, det er da en båd, brølede lægdsmanden, der begyndte at ligne sig selv.

Lidt efter skurrede en havpram mod brinken. Den var fuld af vand, men årerne var i god behold. De fik den lodset ind en slugt, hvor vandet var så grundt, at de ved forenede kræfter

kunne vælte den om på siden, så det meste af vandet løb ud. Derpå satte de kursen mod Kræn Lægdsmands hus.

Lægdsmandens fire børn var søgt op på loftet. De pressede deres bange ansigter mod den lille gavlrude. Der kunne ikke være tale om at åbne dørene. De tre mænd rev i hast så meget af stråtaget ned, at børnene kunne bjerges den vej ud.

Hvor er jeres mor, spurgte Niels. Han vidste, lægdsmanden ikke selv havde mod til at spørge.

Hun er ude i vandet, lød en grådkvalt barnestemme. Moderen havde været et ærinde i Sindrup, da stormfloden kom. Hun løb straks mod hjemmet. Inden hun nåede så langt, var det omgivet af det frådende hav. Men moderkærligheden fornægter sig ikke. Hun forsøgte at trodse vandmasserne.

Sådan lød den gamle mands beretning. I sin ungdom havde han kendt de tre jægere. Da var de gamle. Måske har fortællingen farve af det lange åremål, men den er sand som en øjenvidneskildring. Endnu den dag i dag kan man tydeligt se, hvor vandet brød ind over Draget og kusken kørte sit spand og sig selv i døden.

Kilde: Sydthy Årbog 1997, side 31-34.

D o d e .
M a n d l i n .

196.

Obdagen.	Begravelsesdagen.	Den Dodes For- og Tilnavne.	Stad, Haandtering og Opholdssted.	Ulder.	Hvor anført i det almindelige Jevnsførelses Register.	Anmærkninger.
8 Jan 1839	14 April 1839	Jens Christensen	Avlskarl i Gadegård i Helligso	23 Aar	Solia	Liget blev fundet den 12. April & begravet paa Lyngs Kirkegaard den 14. April 1839.

Udskrift af Helligso kirkebog. Avlskarl Jens Christensen i »Gadegård« i Helligso, der druknede ved fjordens oversvømmelse den 8. januar 1839 - 23 år. Liget blev fundet den 12. april. Han blev begravet på Lyngs Kirkegård den 14. april 1839.

8 Jan 1839	27 Jan 1839	Mette Mads Datter	Udskrift af Mette Mads Datters	41 Aar	234	Udskrift af Mette Mads Datters
------------	-------------	-------------------	--------------------------------	--------	-----	--------------------------------

Udskrift af Ydby kirkebog med Chr. Lægdsmands bustru, Mette Madsdatter, død den 8. januar og begravelse den 27. januar 1839.